

नेवाःतय् मूल्य व मान्यता

नेवाःराष्ट्रिय बिचाः गोष्ठी

ने.सं. १११५ कउलागाः ७ व ८

(२०५१ मंसिर ९ व १०)

येँ , नेपाः

ज्यापौ न्यबःम्ह

विहारी कृष्ण श्रेष्ठ

नेवाःतय् मूल्य व मान्यता

नेवाःतय् सामाजिक व आर्थिक परिप्रेक्षः

नेपाल अधिराज्यया छगू तःधंगु विशेषता श्वयागु सीमित भूभागया दुने यक्वः जात जाती व सांस्कृतिक परम्परा नं दु । उत्तरपाखे तिब्बती सभ्यतानाप स्वापूदुपिं जातजातीत दु धाःसा दक्षिणपाखे भारतीय सभ्यताया शाखात बंगाली , मैथली, भोजपरी व अवधी भाय् ल्हाइपिं यक्वः हे जात जातीत दु । परापूर्वकालं निसे चलेजुयाच्चंगु आप्रवासनयाप्रकृयां यानाः निगू पूर्व पश्चिमय् न्यनाच्चंगु सभ्यताया दथुइ नं छगू थःगु हे किसिमयागु सांस्कृतिक परम्परा विकसित जुयावयाच्चंगु दु । श्व क्षेत्रया आपालं जातजाती मध्ये नेवाःतय्गु सांस्कृतिक समूह नं लाःवः ।

तर, श्व दर्जनौ समूहत दुगु मानचित्रय् नेवाःतय्गु स्थान गाक्क हे फरक दु । काठमाण्डौ उपत्यकाया यें, यल व ख्वप देस थःगु परम्परागत उदगमस्थल जुयाच्चपिं नेवाःत थःगु जःलाखःला, प्यखें च्वनाच्चपिं मेगु जातजातीत सिवें सामाजिक बनावटया संरचना, कला व संस्कृति, ज्ञानविज्ञान, शैक्षिक व प्राज्ञिक परम्परा आदि क्षेत्रय् तस्कं हे फरक जुयावयाच्चंगु दु ।

श्व पृथक्तायात यदि वर्गीकृत यायेमाल धाःसा श्व नेवाःतय्गु छचाखेरं च्वनाच्चपिं जातजातीयात “ खेती किसानी समाज” (Peasant Society) तथा नेवाःतय् नगरिय (Urban) समाजया रूपं चित्रणयायेफैगु खने दु । श्व पृथक्ताया किपाः थौं नं नेवाःतय्गु बसोबासया तरिका व इमिगु व्यवसायपाखे वांलाक खंके फु। नेपालय् थौंकन्हय् जम्मा १० लाख ४१ हजार नेवाःत दु । थुलि मध्ये काठमाण्डौ उपत्यका दुने ४६.४ प्रतिशत अर्थात ४८५ हजार व काठमाण्डौ पिने थाय् थासय् ७५ जिल्ला न्यकं वांकी नेवाःत च्वनाच्चंगु दु । तर, फुक्क थासय्, तःधंगु थाय् जुइमा वा चीधंगु थासय् गन नेवाःत च्वनाच्चंगु थाय्या प्रकृति यक्व हे नगररिय किसिमया जुयाच्चंगु दु ।

शताब्दीयौ निसैं थःगु हे शासन, सामाजिक रितिथिती व आर्थिक अवस्था संचालन याना वयाच्चंगु निसैं बास्तुकला, उद्योग व

व्यापारयागु क्षेत्र्य विशिष्टता हासिलयानाः तिब्बत-भारत व्यापारया
मू लँपुङ चवनावयाच्चपिं जुगुलिं नेवाःत इतिहासया क्रमय् यक्वः मेपिं
मनूतनाप सम्पर्कय् वःगु सीदु । उकिं यानाः नेवाः समाजया बनावट
गतिशील जुजुं वयाच्चंगु दु । छखें पिनेच्चपिं गुलिं मनूत् नेवाः समाजय्
नेवाःया रूपय् विलिन जुयावंगु दु धाल धाःसा पिनेया हे प्रभाव वा
पिनेयापिनाप जूगु सम्पर्कया कारणं धर्म ,संस्कृति व कलाया क्षेत्र्य नं
यक्वः हे प्रभाव लाःगु दु । धर्मया हिसावं थौं नेवाःत शिवमार्गी व
बुद्धमार्गी निश्चलं दुगु जक मखसैं इमिगु परम्परागत
वासस्थलकाठमाण्डौ उपत्यका हिन्दु व बौद्ध धर्मया छगू महत्वपूर्ण
उल्लेखनिय धार्मिक केन्द्र नं खः । काठमाण्डौ उपत्यका दुने थौं येंदे
शिवमार्गी व बौद्धमार्गी निश्चःया लागि महत्वपूर्ण केन्द्र जुल धाःसा
यलदे बौद्धमार्गी व खोपदे शिवमार्गी निधीयां नगरया रूपं धस्वनाच्चंगु
दु ।

नेपाल अधिराज्यय् ककासियाली शारिरीक बनावटदुपिं हिन्दु
समूहलय् ब्रम्हु ,क्षेत्री धकाः विभिन्न वर्ण अथवा जातत दु । तर,
मंगोल शारिरीक बनावटदुपिं मनूतय्गु सांस्कृतिक समूहलय् थःगुहे
आन्तरिक पृथकिकरण दुसां हिन्दु धर्मयागु पेशाय् आधारित जातत
चाहिं मदु । तामाङ्ग, गुरुङ्ग, मगर, राई , लिम्बु, थुज्वःगु सांस्कृतिक
समूहतय्गु उदाहरण खः । तर ,शारिरीक बनावट मंगोलत नापं मिले
जूपिं नेवाःतय् बीचय् धाःसा हिन्दु धर्मया परम्परा अनुसारया ब्रम्हु,
क्षेत्री, वैश्य, शुद्र फुक्कया जात दु । थ्व जातत मध्ये हिन्दु परम्परा
अनुसारय् थःथगु व्यवसायलय् आधारित जुयाः नेपालया तराईलय्
गुलिं विभिन्न जातत दु उलि व्यापक जुइक शिवमार्गी नेवाःतय् बीचय्
नं दु धाःसां ज्यू ।अथेहे, बुद्धमार्गीतय् बीचय् नं गुभाजु पुरोहित वर्ग
नापनापं विभिन्न व्यवसायलय् आधारित जूगु जात दुगु जक मखसैं
इमिसं शिवमार्गीतय् अनुशरणयानाः जाततय्गु बीचय् दयेकातःगु
पृथकिकरणयागु सिद्धान्तयात नं अनुशरण यानातःगु दु । अर्थात
धार्मिक परम्पराया दृष्टिकोणं छखेरं नेवाःत शिव व बौद्धमार्गी धकाः
विभाजित जूगु दुसां, उपिं निश्चःया बीचेया आपसी सम्बन्धया
सैद्धान्तिक आधार हिन्दु धर्मपाखें निश्चित जुयाच्चंगु खनेदु ।जातय्
आधारित थ्व पृथकिकरणया छगु मुख्य विशेषता खः ,थःगु जात दुने
जक व्याहायायेगु व थः स्वयां क्वय्यापिन्सं थुगु जामनेगु । थौंकन्हे,
थ्व नियम अपाय्स्कं पालना मज्जां परम्परागत हिसावं नेवाःतय्गु

बीचय् पृथकिकरणया सिद्धान्त थथेहे जुयाच्चंगु दु । थ्वहे कारणं यानाः स्पस्यः धाःपिं नेवाःतय् बीचय् ब्याहायाये माल धाःसा व मनू ६ थरी, ५ थरी, ४ थरी छु खः धकाः बांलाक बुभ्नेयायेगु चलन उलि पुलां मज्जनि । अथेहे, व्यावसायिक दृष्टिकोणं स्वयेबले नं नेवाःतय् दथुइ खेती किसान धाइपिनिगु समूह व संख्या तःधंसां सम्पूर्ण नेपालया परिप्रेक्ष्य स्वयेबले दक्कले कम खेती किसानी याइपिनिगु परिमाण थ्वहे समूह जक खः । सन् १९९१ यागु जनगणनायागु तथ्याङ्क अनुसार जवकि नेपाल अधिराज्य व्याकं स्वयेबले कूल जनसंख्याया ८१.२ प्रतिशत मनुत खेती किसानी ज्याय् लगे जुयाच्चंगु खनेदु धाःसा, नेवाःतय् बीचय् थ्व परिमाण ५६.१ प्रतिशत जक दु । थुकिनं सीदु कि नेवाःतय् बीचय् गैहकृषि व्यवसाययापिं यक्व दु तथा व व्यवसायलय् लगे जुयाच्चंगुपि मनुत नं यक्व दु । वास्तवय् थौं बहुसंख्यक नेवाःत काठमाण्डौ उपत्यका पिने ७५ जिल्ला न्यंकं थ्यंगु छगू कारण वन्द व्यापार व लगानीया अवसर माःजुजं अन थ्यंक थ्यंगु खः । अझ नेपाल सरहदया पिने दार्जिलिङ्ग, सिक्किम आदि थासय् नेवाःतय्गु वस्ती बने जूगु कारण नं वहे खः ।

तर जव जव नेवाःत पिने वन, मेमेपिं जात जातीया संसर्गय् वसेली मेपिनिगु रहन सहन चाडपर्व नं त्यानाकायेगु याःगु दु । उकिं यानाः थौं छथाय्च्च्वम्ह छम्ह नेवाः नं छुं पर्व माने याइबले उकिया नियम गुलिं गुलिं पक्ष मेथाय् च्वम्ह मेम्ह नेवाः नं याः थें मज्ज । गुलिं गुलिं गथेकी दोलखाय्च्च्वंपि नेवाःतय्गु ला भाय्नापं फरक जुइ धुंकल धाःसा पिनेच्च्वंपि आपाः हे नेवाःतय्सं नेवाः भाय् मसये धुंकल । उदाहरणया कथं नेपालय् नेवाःत १० लाखं मयाक्क दुसां नेवाः भाय्यात मांभाय् कथं खंल्हाइपिं जम्मा ७ गू लाख ति जक दु । थ्व फुक्क कारणं यानाः नेपालय् थौं नेवाः धैपिं समूह मेमेगु सांस्कृतिक समूह थें सरल मज्ज । थौं यक्व विविधता दुगु सांस्कृतिक समूह जुया च्वन ।

न्हूगु परिवर्तन व वैगु छुं प्रभाव :

थौंकन्हे न्हू न्हूगु कारणंयानाः थ्व विविधताय् न्हून्हूगु आयाम थपे जुयाः भन अन्वः स्वत्तुस्वयावंगु दु । मुख्य यानाः काठमाण्डौलय् आर्थिक अवसरया व्यापक वृद्धि जुयाः उपत्यकां पिने थन दुहाँवयेगु क्रम यक्व उप्चल । १९९१ या जनगणनाया हिसाव थौंकन्हय् काठमाण्डौ जिल्लाया कूल जनसंख्याय् नेवाःतय्गु परिमाण ३८.२

प्रतिशत व यल्य् ४६.१ प्रतिशत जक दु । ख्वपय् जक अझं नेवाःत कूल जनसंख्याया ६२.८ प्रतिशत दु । श्व बाहेक अझ तथ्याङ्क्य् खने मदुपि पिनेच्चपि नेवाःत नं यक्वहे संख्याय् उपत्यका दुहाँ वःगु दु । वयकःपिनि घाँय् घाँय् बाज्यापिं गुगु अवसर मालेत पिने पिने जिल्लापाखे वंगु खः, श्वहे किसिमयागु अवसर चूलाकेत वयकःपिनि सन्तानत हानं उपत्यकामुखी जुयाः दुहाँ वःगु दु ।

श्व आप्रवासनं यानाः छखेर नेवाःतय्सं जीवन यापनया लागिं अप्पो प्रतिस्पर्धा यायेमाल धाःसा गुगु कारणं यानाः आप्रवासन जगु खः अर्थात आर्थिक रोजगारी वा थप अवसरं यानाः नेवाःतय्गु आर्थिक स्थिती व समुन्नति नं भन भन बांलानावःगु खने दु । छगू अनुमान कथं सरकारी कर्मचारी व विश्वविद्यालयया शिक्षकतय्गु कूल संख्या मध्ये ३० % नेवाःत जक दु । न्ह्यागु समाजय् नं गन समूहया राजनैतिक व आर्थिक समुन्नति जुल उगु हे समाजया सामाजिक स्थिती नं थकायेगु कोशिस उगु समूहया सदस्यतय्सं यानावःगु दु । वहे सिद्धान्त नेवाःतय् दत्थुइ नं विभिन्न च्वय् क्वय्यापिं जात जातियापिं सदस्यतसें थःथःगु आर्थिक समुन्नति प्राप्तयाये धुंसेली थःगु सामाजिक स्थिती नं सुधार हयेगु कुतः यानावःगु दृष्टान्त यक्व दु । विशेष यानाः शिवमार्गीतय्गु दथुइ श्रेष्ठ धाःपिं जातया मनुत ग्वाः ग्वाः दइवःगु छगु कारण श्व नं खः । न्हापां न्ह्यागु हे जात जुसां धेवा दया वःलिस्से बुलुहुं श्रेष्ठ च्वया हल ।

थौकन्हे अझ धेवायागु लागि धें धें बल्लाः तस्कं अप्वः जुया वयाच्चंगु दु । थुकिं यानाः मनुतसें यायेज्यगु यायेमज्यगु फुक्कं ज्या यानाः धेवा कमेयायेगुलि भन भन तल्लीन जुयावःगु खने दु । थौकन्हे तःमिपिं फुक्कं नेपालीत थें तःमिपिं नेवाःतय् नं नयेगु च्वनेगु पहः भन भन पाश्चात्य मुलुकतय्गु थें जुयावनाच्चंगु दु । छें छें पत्तिकं टि.भी., भिडियो क्यासेट, रेफ्रिजरेटर, कार, मोटर साइकल, सेटलाइट टि.भी., विदेशी अयलाः, होटेलय् नयेगु, भव्य यायेगु, सूट, स्कर्ट फीगु, भव्य छें दयेकेगु, सोफा सेट दुगु वैठक, आदि आदि फुक्क प्रत्येक मनूयात आकर्षितयाइगु चीज जुयावःगु दु । थुपिं फुक्क हाकनं समाजय् थःगु स्तर (Status) क्यनेत छयलिगु साधन नं जुगु दु । वहे स्तरय् थ्यंकेत मनुतसें यायेज्यगु यायेमज्यगु ज्या यानाः फतिं फक्व धेवा कमे यायेगुलि तल्लीन जुजुं वनाच्चंगु दु । थुकिं मेमेगु जात थें नेवाःत नं उलि हे लगे जुया वनाच्चंगु दु ।

थज्याःगु ह्यूपाःया मेगु महत्वपूर्ण कारक तत्व शिक्षा नं खः।

शिक्षाया अवसर व्यापक जुजुं वंसेलि मेमेपि नेपालीतय् थीथी जातयापिं नेवाःतय्तनं अवसर चूलावल । वांलाक ब्वनाः बांलाःगु लजगाः ज्वनेफुपिं नेवातसें जक थःगु परम्परागत पारिवारिक पेशायात त्वःताः आधुनिक ज्या गथे की शिक्षक, डाक्टर, इन्जिनियर, सरकारी कर्मचारी अथवा मेमेगु आधुनिक लजगाः ज्वंगु मखु वांलाक ब्वने मफुपिं नेवाःतसें अज्यागु आधुनिक पेशा ज्वने मफुसां परम्परागत सामाजिक हिसावं क्वह्यंगु भाःप्यगु पेशा फयांफतले मयायेगुपाखे लगे जूल । भती भती आखःब्वंपि ज्यापुतय् मस्तय् बंज्या मयासे मेमेगु ज्यायायेगु वा जागीरनयेगुपाखे स्वइगु थुकिया दसि खः । संक्षेप कथं धाये माल धाःसा नेवाःतय्गु थौंयागु समाज राष्ट्रिय अन्तरराष्ट्रिय ख्यलय् वयाच्चंगु ह्यूपाः व गतिशीलताया ग्वफसय् लानाच्चंगु दु । थ्व ग्वफय् प्रत्येक देया मेपिं निवासी थें हे छम्ह छम्ह नेवाःत संलग्न जुयाच्चंगु दु । थ्व प्रकृयां पुलांगु संगठन, संस्कार, मूल्य व मान्यता फुक्कसित हे हाथ्याः बियाच्चंगु दु ।

मूल्य व मान्यता विषयया अवधारणात्मक व्याख्या :

नेवाः समाजयागु संक्षिप्त रूपय् जूसां च्वय् यानागु वर्णनय् थ्व समाजया मूल्य व मान्यताया गतिशीलता नं निहित जुयाच्चंगु दु । अवधारणात्मक दृष्टिकोणं मूल्य वमान्यता (Value)या भावनात्मक कथं मू बिया यंकातःगु व्यवहार अथवा महत्त्व निर्धारण यायेगु स्तर (An emotionally charged preferene, or standard of worth) धकाः व्याख्या यानातःगु दु । थ्वैत - अझ विस्तृत रूपय् व्याख्यायायेबले मूल्ययात थये परिभाषित यानातःगु दु :

“ Values are affectively - emotionally _ charged tendencies to action which involve preferences and other conscious choices among alternatives . ”

अर्थात् मूल्य धयागु भावनात्मक रूपं ब्वलंगु ज्या प्रतियागु प्रवृत्ति खः । तथा उकि छुं छुं ज्यायात अप्वः मूबीगु जक मखु कि गुबले गुबले विकल्पया दथुइ सचेत रूपं ल्ययेगु नापं याइ । समाजया प्रत्येक जः बुसानिसें थ्व प्रवृत्ति अथवा महत्त्व बुलुहुं बुलुहुं ग्रहण यायां समाजयागु दथुइ छागू सर्वमान्य मान्यताया कथं न्यनाच्चनी । उकिं समाजया प्रत्येक दुजःयागु व्यवहारयात नियमित रूपं निर्देशित यानावनीगु जक मखु कि यदि व सदस्थ व मान्यताया परिधि पिने वन धाःसा वयागु विरुद्धय् सामाजिक नियन्त्रण (Social Control) या थीथी कथं

संयन्त्र नाप प्रयोग जूवइ । थुकि याना हे समाजयागु मूल्य व मान्यतायात जीवन्त यानाः उकिया सदस्यतय्गु व्यवहारयात निर्देशित यानातइगु खः ।

समाजया दुजःतय् व्यवहारय् थ्व कथं प्रवृत्ति उमिगु व्यवहारय् नियमित रुपं खने दयाच्चनी । समाजया छम्ह दुजलं मेम्ह दुजःनाप व्यवहार याइवलये मेम्ह दुजलं गुज्वःगु प्रतिकृया क्यनेमाः धैगु खँ व व्यवहारयाइम्ह मनूयाके व समाजया मेपिं दुजःतय्के वांलाक आभास दयेमाः । अर्थात थ्व भावनात्मक रुपं ब्वलंगु प्रवृत्ति समाजया दुजःतय्गु दथुइ जुइगु व्यवहारय् झाः झाः पतिकं पिहाँ वया च्वनेमाः । थुकिहे वयात जीवन्त रुप बियातःगु खः । समाजया थ्व “ भावनात्मक रुपं ब्वलंगु प्रवृत्ति ” यात लुइकेत ध्यान बीमाःगु छुं न्हसः थथे जुइ :-

१. मस्त बांलाका ब्वलनिबले उमिसं सयेकाः कायेमाःगु छुं छुं व्यवहार छु खः ?
२. गुगु कथंयाव्यवहारं भीत समाजय् प्रतिष्ठा, सुरक्षा व मान मर्यादा दइ ? तथा गुज्वःगु व्यवहारं भीत क्वह्यकि ?
३. समाजया दुजःतय्गु गुज्वःगु व्यवहारयात भीसँ विरोध अथवा घृणा याना ?
४. गुज्वःगु व्यवहारया नितिं भी सी हे माःसां सीत नं तयार जुइ ?
५. सांस्कृतिक ह्यूपाः जु जु वंसां समाजयागु छु छु व्यवहारत ल्यना हे च्वनी थें च्वं ?

थुकथंया न्यागू न्ह्यसः तयाः लिसः मालेबले धात्थें समाजया आधारभूत मूल्य व मान्यता लुइकेत ग्वाहलि याइ । थ्व न्ह्यसः जीवनयागु अति महत्वपूर्ण क्षेत्र नं (Critical Zones of Life), गथे की मचात ब्वलंकेंगु धर्म, आर्थिक क्षेत्रय् हःपाया विषय, दुजःतय् दथुइ स्वाप् , मफैबले व मनू सीबले आदि क्षेत्रय् विश्लेषण यानाः नं गुलि अन्वेषकतय्स समाजयागु आधारभूत मान्यतायावारे धापूत न्ह्यब्वःगु दु ।

नेवाःतय मूल्य व मान्यता अले वयाच्चंगु गतिशीलता :

नेवाः समाजय् च्वय् न्ह्यना थें यक्वः विविधता दुगु समाज जूगुलिं भीसँ नेवाःतय्गु मूल्य व मान्यताया विषयलय् खँ ल्हायेबले गुम्ह नेवाःयावारे कयाः खंल्हायेगु धैगु समस्या दु । धनी , गरीब ,

चवय्या जातयाम्ह, क्वय्या जातयाम्ह अथवा उपत्यका दुनेच्चपि
अथवा पिनेच्चपि । तर नेवाःतय्गु दथुइ आपालं विविधता दुसां इमि
मंकाः कथं लागू जुइगु मूल्य व मान्यता न्ह्यथने फइला धैगु अभिप्रायं
श्व प्रयास यानागु खः । उकि श्व चव्य बियागु अवधारणात्मक
लिधँसाया परिप्रेक्ष्य नेवाः समाजयागु छुं छुं परम्परागत मान्यता
विश्लेषणयानाः निम्न निष्कर्षत छलफलया लागिं प्रस्तुत यानागु दु :-

१. नेवाःत धयापिं थःगु प्रयासं हे उपलब्धि हासिल याइपिं
(Achieving) मनुत खः । मचांनिसैं मां बौ नं स्यनिगु मूल्य व
मान्यता मध्ये थःगु हे तृतिं चुइमाः धैगु शिक्षा मुख्य खने दु । ज्या
यायेबले न्ह्याक्वः थाकुसां लिपा वनाः अवश्य हे सफलता हासिल जुइ
उकिं थःगु उद्देश्य प्राप्तिया लागिं कुतः यायेगु व प्रतिकूल स्थिति वःसां
हारे मचाःयेगु, न्हू न्हूगु अवस्था श्रृजनायायेगु, आखिरय् स्थिति थःगु
अनुकूल वइ धैगु नेवाःतय्गु छगू महत्वपूर्ण व आधारभूत मान्यताया
रूपय् खने दु । श्व विश्वासं यानाः नेवाःतय्त् स्वदेशय् व विदेशय्
थाय् थासय् छवःगु व विभिन्न व्यवसाय याकुगु जुइमाः ।

२. नेवाःतय्गु मेगु मान्यता आर्थिक समृद्धियायेगु खने दु । ज्या
यायेगुली कुतः यानाः फतिंफतले थःगु फाइदा उप्वयेकाः थःगु आर्थिक
समुन्नति निश्चितयायेगु प्रवृत्ति स्पष्ट खने दु ।

३. नेवाः समाज व नेपाली समाजया विविधता व उकि दुने निहित
विषमतायात प्राकृतिक नियम थें स्वीकार याः । उकियात परिवर्तन
यायेमाः अथवा यायेत थः लगे जुइमाः धैगु नेवाःतय्गु परम्परागत

मान्यता दुने मलाः ।

४. श्वहे हिसावं परम्परागत कथं नेवाः समाजय् उमेर दये धुकुपि
बुरा बुरीपिन्त सामान्यतः यक्व मान्यता ब्यू ।

५. कर्पिन्त बीगु, नकिगु तथा उकियापाखे थःगु सम्मान उप्वयेकेगुलि
नेवाःतय्सं बिचाःयाःगु खने दु । नकेफु, बीःफु धकाः कर्पिन्त क्यनेगुलि
नेवाःतय्त् यक्वः संन्तुष्टी वःगु खने दु । उकीं यानाः हे थौकन्हे भन
भन छ स्वयाः जि छु कम धै थें यानाः विधि ब्यबहार भन भन
तच्चवयेका यंकाच्चंगु खने दु ।

६. नेवाः जातीया मनू यक्व हे आत्मअभिमानी (Self-respecting)
खने दु । छखेरं थःथिति जलाःखलाः लिस्से बांलाक मिले जुयाः च्वं थें
खने दुसां दुनें दुनें इमि दथुइ इवात्त खने मदैगु प्रतिस्पर्धा नं जुया च्वं ।
वास्तवय् उकिं यानाः नं कर्पिन्त बीफु , नकेफु धकाः क्यनेत यक्वः

धेवा खर्च जूसां वं थःगु आत्मअभिमान प्राप्तियायेगु लागिं कोशिसय् संलग्न जुयाच्चनिगु हे खने दु । प्यम्हेसिगु न्हःनेः न्हाय्तेयेगु धैगु नेवाः व्यक्तित्वयागु छगू आधार थें जुयाच्चंगु दु ।

७. नेवाःतय्गु समाजय् विभिन्न मात्रां धर्मकर्मया प्राथमिकता, नैतिकता, सत्यता व मेपिन्त सेवा व सहयोगयायेगु भावना नं दु । धार्मिक कृत्याकलाप इमिगु जीवन शैलीयागु छगू अभिन्न अंगया रुप जुयाच्चंगु दु । थ्व खँ अझ शिव मार्गीत स्वयाः बुद्ध मार्गीतय्गु दथुइ अप्वः क्वाःत्तगु खने दु ।

८. थुकिया नापनापं नेवाःत भच्चा ऐश, आराम मोजमज्जा यायेमाःपिं नं मनूत खः । इमि थें भव्य न्यायेकेमाःपिं मेपिं मनूत नेपाः देसय् दु थें मच्चं । भव्यनयेगु, थः थिति सःतेवु, मस्तजुइक अय्लाः, थ्वं त्वनेगु, प्याखं ल्ह्याः, म्येहालाः जुइ मन्दुपिं मनूत खः । वास्तवय् नेवाःया परम्परागत पृष्ठमूमी स्वयेबले थुमिके दुगु तुलनात्मक समुन्नति (Relative Affluence) याःगु अभिव्यक्ति कथं थ्व व्यवहारयात काये ज्यु ।

थ्व च्वय् बियागु वुंदात वास्तवय् नेवाःतय्गु मूल्य व मान्यतायागु समष्टि मखु । जिगु दृष्टिकोणया छुं महत्वपूर्ण पक्षत जक खः, भीसँ च्वय् बियागु अवधारणात्मक दृष्टिकोणं स्वयेबले गुम्ह गुम्ह नेवालं थुगु खँ ल्हातयलाके फैं वयां समाजय् बांलागु स्थान दैगु, सुरक्षा दैगु, सामाजिक स्वीकृति दैगु स्पष्ट खने दु । उकिया विपरित सुनां नं व उपलब्धित हासिलयाये मफुत अथवा व व्यवहार अनुसरणयाये मफुत धाःसा व नेवाः प्यम्हेसिगु न्ह्यःने क्वहेने मालिगु खने दु ।

उपसंहार :

अथे जुसां, च्वय् शुरुइ धया थें नेवाःत थौकन्हय् परिवर्तनया तःधंगु दुवातय् लानाच्चंगु दु । थ्व प्रभाव राष्ट्रिय स्तरय् वयाच्चंगु परिवर्तनया नापनापं अन्तरराष्ट्रिय समुदाय, मुख्य यानाः पाश्चात्य समाज व इमिगु आनिवानि नाप सम्पर्क जुयाः वयाच्चंगु खः । उकिं आः बलनाच्चपिं नेवाःत अप्पः व्यक्तिवादी, धन प्राप्ति या लिउने ज्यान पानाः जुयाच्चपिं, पुलापिं वुरावरितय्त उलि हःनाबःना मतैपिं, थःथिति इष्टमित्रयात बीगु, नकिगुलि संकुचित विचारतैपि नेवाःतय्गु पुचः उप्वयाच्चंगु दु । अर्थात न्हापाया पिंढीया नेवाःतय्त

गुगु व्यवहारं संतोष, सामाजिक सम्मान, सुरक्षा बीगु खः थौकन्हयापिनि
नितिं उकिया आधार फेरे जुयावनाच्चंगु दु । संक्षिप्तय् धायेमाल
धाःसा पाश्चात्य देसपाखे भी न्हाक्व हे तापाक्क च्वंसां संसारय् भन
भन उप्वया वनाच्चंगु भ्रमण , आवगमन, संचारया माध्यमं यानाः थ्व
भारत व चीनया दत्युइ हिमालयया मुलय् च्वनाच्चंगु नेपालया
नेवाःतय्त नं पाश्चात्य समाजय् व्यापक जुजुं वनाच्चंगु मान्यता व
जीवन शैलीयागु गालय् कतुं मवंसें मगाःगु स्थिति खने दु ।